

Sygn. akt II CSKP 616/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 czerwca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Strzelczyk (przewodniczący)

SSN Władysław Pawlak (sprawozdawca)

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa A. T. i P. S.
przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.
o ustalenie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 23 czerwca 2022 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu
z dnia 10 marca 2020 r., sygn. akt I ACa 846/19,

- 1. oddala skargę kasacyjną;**
- 2. zasądza od strony pozwanej na rzecz powodów solidarnie kwotę 4050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) zł, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

SSN W. Pawlak SSN K. Strzelczyk SSN K. Tyczka-Rote
(zd. odr.)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 25 lutego 2019 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu oddalił powództwo A. T. i P. S. skierowane przeciwko Bankowi S.A. w W. o ustalenie nieważności umowy kredytu hipotecznego z dnia 28 grudnia 2005 r. zmienionej aneksem z dnia 5 września 2008 r., ewentualnie ustalenia nieważności szczegółowo opisanych w pozwie postanowień umownych i orzeczenie, że kredyt został udzielony w złotych polskich, w wysokości faktycznie wypłaconych środków, z oprocentowaniem na bazie stawki referencyjnej LIBOR 6M oraz orzeczenie, że wszystkie nadpłacone kwoty z tytułu spreadów oraz kosztów ubezpieczenia zostaną zaliczone przez stronę pozwaną na poczet spłaty kredytu w złotych polskich.

W uzasadnieniu ustalił, że powodowie zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego Banku umowę kredytu hipotecznego w wysokości 55 864,79 CHF, na okres 30 lat, z przeznaczeniem na zakup lokalu mieszkalnego. Zmienne oprocentowanie kredytu, które w dniu zawarcia umowy wyniosło 2,973% w stosunku rocznym, było zależne od sumy zmiennej stawki LIBOR 6M (ustalane w terminach 6 - miesięcznych) i stałej marży w wysokości 1,8%. Zabezpieczenie spłaty kredytu stanowiła hipoteka zwykła na nabywanej za środki z tego kredytu nieruchomości w kwocie 55 864,79 CHF z tytułu udzielonego kredytu i hipoteka kaucyjna do kwoty 28 700 CHF z tytułu odsetek umownych i kosztów udzielonego kredytu, a także cesja praw z polisy ubezpieczeniowej oraz wpływy na rachunek ROR prowadzony w banku wraz z pełnomocnictwem do pobierania środków na spłatę zadłużenia. Postanowiono również, że do czasu spłaty przez kredytobiorcę części kapitału, odpowiadającej wymaganemu przez kredytujący bank udziałowi własnemu, zabezpieczenie spłaty kredytu określa załącznik nr 3 do umowy kredytu, tj. ubezpieczenie niskiego udziału własnego w TU [...] S.A. Bank oświadczył, że dokona wypłaty kredytu bez oczekiwania na prawomocny wpis hipoteki, jeżeli do dnia uzyskania przez bank odpisu z księgi wieczystej potwierdzającego prawomocny wpis hipoteki na rzecz banku, kredyt będzie zabezpieczony ubezpieczeniem spłaty kredytu w TU [...] S.A.

Zgodnie z umową kredyt miał być spłacany w równych ratach miesięcznych obejmujących kapitał i odsetki w złotych polskich zgodnie z zasadami określonymi w załączniku nr 7 do umowy, w którym powodowie oświadczyli, że znane jest im oraz zostało im wyjaśnione ryzyko zmiany kursu waluty, w której zaciągnęli zobowiązanie i że są świadomi ponoszenia przez siebie tego ryzyka. W załączniku tym zapisano przykładową kalkulację wpływu zmiany kursu walutowego na raty spłacanego kredytu walutowego. Ponadto wskazano, że kwota kredytu lub transzy kredytu wypłacana jest w złotych po przeliczeniu według kursu kupna waluty kredytu obowiązującego w banku kredytującym w dniu wypłaty kwoty kredytu lub transzy kredytu, zgodnie z tabelą kursów walut Banku1 S.A. ogłaszanego w siedzibie Banku z zastosowaniem zasad ustalania kursów walut obowiązujących w banku. Z kolei spłata podlegała przeliczeniu na złote po kursie sprzedaży waluty kredytu obowiązującym w Banku w dniu dokonania spłaty, zgodnie z tabelą kursów walut Banku1 S.A. ogłaszanego w siedzibie Banku z zastosowaniem zasad ustalania kursów walut obowiązujących w banku.

Na podstawie wniosków powodów o wypłatę transz kredytu, został on wypłacony w łącznej kwocie 135 898,74 zł.

W dniu 5 września 2008 r. strony zawarły aneks do tej umowy, na mocy którego, m.in. został skrócony termin spłaty do 5 grudnia 2027 r.

Decyzjami Prezesa NBP z dnia 14 maja 1999 r. i z dnia 26 lipca 1999 r. Bank1 S.A. został upoważniony do wykonywania czynności obrotu dewizowego (w tym obrotu kredytowego) i związanych z nimi rozliczeń.

W ocenie Sądu Okręgowego powodowie wykazali interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. w żądaniu ustalenia nieważności umowy kredytowej, jednak powództwo w tym zakresie nie mogło zostać uwzględnione, gdyż zawarta przez strony umowa kredytu nie narusza art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (dalej: pr. bank.) ani też nie jest sprzeczna z zasadą walutowości. W umowie kwota kredytu została precyzyjnie określona (55 864,79 CHF). Zmiana wysokości zobowiązania była wynikiem dozwolonego mechanizmu indeksacji. Umowa przewidywała określenie kwoty kredytu w złotych polskich według kursu CHF z dnia wypłaty kredytu oraz spłatę zaciągniętego kapitału

kredytu z odsetkami, poprzez przeliczenie kwoty spłaty na złote po kursie sprzedaży waluty obowiązującym w banku kredytującym. Wysokość rat została ustalona w harmonogramie przekazanym powodowi. W tej sytuacji, skoro świadczenia stron (wysokość kwoty kredytu, wysokość rat) zostały określone jednoznacznie, to nie mogło być mowy o sprzeczności kredytu denominowanego z naturą stosunku kredytowego. Nie spowodowała nieważności umowy klauzula regulująca tzw. spread walutowy, gdyż odnosi się ona bezpośrednio nie do samych elementów przedmiotowo istotnych umowy kredytu bankowego, tj. nie do oddania i zwrotu podstawowej sumy kredytowej oraz prowizji, lecz kształtuje jedynie dodatkowy, zawarty we wzorcu umownym, sposób określenia rynkowej wartości wydanej i wykorzystanej sumy kredytu w złotych w relacji do walut obcych.

Sąd Okręgowy stwierdził też, że powodowie nie wykazali, aby pozwany Bank (bądź jego poprzednik prawny) miał jakikolwiek wpływ na aktualny kurs franka szwajcarskiego, jak również aby posiadał wiedzę o tym, że kurs franka tak znacząco wzrośnie. W zależności od kształtowania się sytuacji ekonomicznej na rynku, negatywne konsekwencje przewalutowania spoczywają na klientach i na banku. Zaciąganie zobowiązań wyrażonych w walucie obcej w celu skorzystania z niższej stawki oprocentowania jest immanentnie związane z ponoszeniem ryzyka kursowego, o czym powodowie zostali uprzedzeni przez Bank.

Sąd Okręgowy zwrócił również uwagę, że powodowie nie skorzystali z możliwości zmiany umowy kredytowej po wejściu w życie ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. nowelizującej ustawę - Prawo bankowe, która wprowadziła narzędzie prawne pozwalające wyeliminować z obrotu postanowienia umowne zawierające niejasne reguły przeliczania należności kredytowych, zarówno na przyszłość, jak i w odniesieniu do wcześniej zawartych umów co do części, która pozostała do spłacenia. W konsekwencji zarzut sprzeczności postanowień umownych dotyczących tzw. spreadu z zasadą uczciwości obrotu i sprawiedliwości nie zasługiwał na uwzględnienie. Abuzywność klauzuli spreadowej wyrażająca się w jednostronnym kształtowaniu przez bank tabel kursów walut obcych na potrzeby obsługi kredytów indeksowanych do waluty obcej, nie ma wpływu na istnienie umowy, która może być nadal wykonywana przez analogiczne zastosowanie z art.

41 prawa wekslowego zasady ustalania kursów walutowych przez odwołanie się do średniego kursu NBP danej waluty.

Roszczenie ewentualne o ustalenie nieważności skonkretyzowanych w pozwie zapisów umownych zostało oddalone co do części postanowień, na tej podstawie, że w ocenie Sądu Okręgowego w tym zakresie powodowie nie wykazali interesu prawnego, skoro nawet pozytywne rozstrzygnięcie w tym przedmiocie nie zapewni im ochrony prawnie chronionych interesów ani nie zakończy sporu między stronami, zaś co do pozostałych wyeksponowanych postanowień umownych z tej przyczyny, że nie są sprzeczne z prawem ani zasadami uczciwości i sprawiedliwości. Jeśli zaś chodzi o żądanie ustalenia, że strony zawarły umowę o kredyt złotowy z oprocentowaniem LIBOR, to nie mogło być ono uwzględnione, bowiem doprowadziłoby do zmiany w zakresie głównych świadczeń stron oraz byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego jako niesprawiedliwe wobec tych kredytobiorców, którzy zawarli umowę zwykłego (nie denominowanego) kredytu i w związku z tym ponieśli znacznie wyższe koszty kredytu.

Na skutek apelacji powodów Sąd Apelacyjny zaskarżonym wyrokiem zmienił wyrok Sądu Okręgowego i ustalił, że umowa kredytu budowlano-hipotecznego z dnia 28 grudnia 2005 r., zmieniona aneksem z dnia 5 września 2008 r., jest nieważna.

Sąd odwoławczy przyjął za własne ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji, a jedynie uzupełnił podstawę faktyczną o to, że na dzień 30 stycznia 2020 r. zadłużenie powodów z tytułu tej umowy wynosi 19 934,75 CHF, tj. ok. 79 739 zł. Natomiast dokonał odmiennej oceny prawnej roszczenia głównego powodów, uznając, że Sąd Okręgowy naruszył art. 385¹§ 1 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 i 2 dyrektywy Rady 93/13 z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej : dyrektywa 93/13) oraz art. 58 § 1 k.c., bowiem klauzula denominacyjna nie była przedmiotem indywidualnych uzgodnień z powodami, a co najistotniejsze nie została określona w sposób jednoznaczny i na jej podstawie powodowie nie byli w stanie oszacować kwoty, którą mieli faktycznie otrzymać ani też kwoty jaką mieli obowiązek w przyszłości świadczyć, a zasady przewalutowania określał jednostronnie bank. W konsekwencji

zdaniem Sądu Apelacyjnego warunki związane z mechanizmem indeksacyjnym wprowadzone w załączniku nr 7 do umowy nie zostały wyrażone w sposób prosty i zrozumiały, tak aby powodowie byli w stanie oszacować wpływające z umowy konsekwencje ekonomiczne. Zawarty w umowie mechanizm ustalania kursu waluty, który pozostawiał bankowi swobodę w jego kształtowaniu, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Bank był uprawniony do wyboru dowolnych kryteriów ustalania kursów waluty denominacyjnej, niekoniecznie związanych z aktualnym kursem ukształtowanym przez rynek walutowy, czy kursem średnim publikowanym przez NBP.

Ponadto w ocenie Sądu odwoławczego pozwany Bank nie zrealizował względem powodów obowiązków informacyjnych w zakresie ciążącego na nich ryzyka kursowego. Zważywszy na przedmiot umowy i czasookres jej obowiązywania od Banku należało wymagać szczególnej staranności w zakresie wyraźnego wskazania zagrożeń wiążących się z oferowanym kredytem, tak aby konsument miał pełne rozeznanie skutków ekonomicznych zawieranej umowy. Powyższy obowiązek powinien być wykonany poprzez jednoznaczne i zrozumiałe poinformowanie konsumenta, że zaciągnięcie tego rodzaju kredytu jest bardzo ryzykowne, a efektem może być obowiązek zwrotu kwoty wielokrotnie wyższej od pożyczonej, mimo dokonywania regularnych spłat. Takiego wymogu nie spełnia załącznik nr 7, zawierający jedynie kilka abstrakcyjnych przykładów wzrostu miesięcznych rat kredytu w przypadku zmiany kursu CHF. Tego rodzaju informacja nie zawierała żadnych bliższych danych, kalkulacji i prognoz, odpowiednio zindywidualizowanych i rozłożonych w czasie. Dalej Sąd stwierdza, że rzeczywistość pokazała, iż określenie nawet w przybliżeniu skali ryzyka walutowego związanego z tego rodzaju kredytami okazało się całkowicie nietrafione. W stanie faktycznym tej sprawy wysokość udzielonego kredytu wyniosła 55 934,75 CHF, a na styczeń 2020 r. do spłaty pozostało jeszcze 36% kapitału (19 934,75 CHF - ok. 80 000 zł), co z kolei uwzględnivszy kurs CHF z dnia 10 marca 2020 r. (4,0787 zł), przekłada się na niemal 59% faktycznie wypłaconej kwoty w PLN.

Rozważając, czy po wyeliminowaniu spornej klauzuli denominacyjnej umowa może dalej obowiązywać, Sąd drugiej instancji wykluczył możliwość stosowania

analogii z art. 58 § 3 k.c., jak również zastąpienie tej klauzuli np. kursem średnim waluty obcej z dnia wymagalności roszczenia ogłaszanym przez NBP. Nadto powodowie reprezentowani przez profesjonalnego pełnomocnika, po pouczeni ich o skutkach uznania umowy kredytowej za nieważną, oświadczyli, że kategorycznie żądają ustalenia nieważności umowy, wyłączając inne możliwości, w tym zgłoszone poprzednio żądanie ewentualne. Dlatego Sąd Apelacyjny uznał, że nie ma podstaw do przyjęcia, iż stwierdzenie nieważności umowy naruszy interes ekonomiczny powodów i wyrządzi im szkodę, a ponadto nie ma też przekonujących podstaw do przyjęcia, że bez postanowień dotyczących indeksacji umowa stron zostałaby zawarta przez pozwany Bank.

Jeśli chodzi o pozostałe zakwestionowane przez powodów postanowienia umowne, to zdaniem Sądu Odwoławczego, jakkolwiek nie mają one decydującego znaczenia dla oceny ważności umowy, jednak ich ocena budzi wątpliwości co do abuzywnego charakteru (chodzi o postanowienia dotyczące: ubezpieczenia niskiego wkładu własnego, obliczania odsetek przez przyjęcie reguły, że do obliczenia tego przyjmuje się faktycznie liczbę dni w miesiącu, przy założeniu, że rok liczy 360 dni, przesłanek wystąpienia banku do konsumenta o przewalutowanie kredytu oraz ustanowienia dodatkowego zabezpieczenia, w zakresie stałych opłat za windykację, których wysokości nie wskazano) i w tym zakresie Sąd przeprowadził ogólne rozważania, które doprowadziły do przyznania racji powodom.

W skardze kasacyjnej pozwany Bank zaskarżając wyrok Sądu drugiej instancji w całości wniósł o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o jego uchylenie i oddalenie w całości powództwa. W ramach drugiej podstawy zarzucił naruszenie art. 327¹ § 1 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przez brak wyjaśnienia podstaw prawnych wyroku z przytoczeniem przepisów prawa uzasadniających twierdzenie, że § 2 pkt 1, § 3 pkt 1, 4 oraz § 12 pkt 3 umowy o kredyt spełniają przesłanki uznania ich za abuzywne oraz zawarcie w uzasadnieniu sprzecznych ze sobą wniosków polegających na przyjęciu, że umowa kredytu denominowanego co do zasady była w dniu jej zawarcia zgodna z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa, a z drugiej zaś przyjęcie za abuzywne m.in. w/wym postanowienia umowy o kredyt, które określają kwotę kredytu i wysokość prowizji w CHF; art. 381 k.p.c. w zw. z art. 217 § 1, art. 391 § 1

oraz art. 227 k.p.c. przez oddalenie wniosku dowodowego pozwanego z dnia 17 lutego 2020 r. w przedmiocie dopuszczenia dowodu z opinii biegłego sądowego wydanej w sprawie prowadzonej przez Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze na okoliczność treści tego dokumentu, której przedmiotem była analogiczna umowa kredytu denominowanego do CHF zawarta pomiędzy pozwanym a osobami trzecimi i która znajduje odniesienie do zarzutów podnoszonych przez powodów, w tym abuzywności postanowień umownych, zasad obliczania przez pozwanego kursów CHF oraz treści umowy kredytu denominowanego do CHF. W ramach natomiast pierwszej podstawy kasacyjnej, skarżący zarzucił naruszenie: art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 111 ust. 1 pkt 4 pr. bank. przez ich niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że postanowienia umowy kredytu denominowanego, tj. § 2 pkt 1, § 3 pkt 1, 4, § 12 pkt 3 oraz pkt 2 ppkt 2 oraz ppkt 4 załącznika nr 7, mają charakter niedozwolonych postanowień umownych; art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 385¹ § 2 k.c., art. 58 § 3 k.c. oraz art. 6 ust. dyrektywy 93/13 przez uznanie, iż umowa kredytu zgodnie z wolą stron jest nieważna, bowiem nie może ona dalej wiązać stron bez klauzul denominacyjnych, podczas gdy klauzule te nie stanowią abuzywnych postanowień umownych, a w przypadku uznania, iż są abuzywne poprzez brak ustalenia, iż umowa kredytu będzie wiązała strony w pozostałym zakresie, tj. bez klauzul denominacyjnych i w ramach którego powodowie będą mogli spłacać wymagalne zadłużenie bezpośrednio w CHF albo w PLN na podstawie normy dyspozytywnej wyrażonej w art. 358 § 2 k.c., tj. w oparciu o średni kurs CHF ustalony przez NBP; art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z art. 58 § 1 i 3 k.c. i art. 6 dyrektywy 93/13 oraz art. 69 ust. 3 pr. bank. przez przyjęcie, że w sytuacji, gdy zostało ustalone, iż postanowienia klauzul denominacyjnych mają charakter niedozwolony umowa kredytu nie może bez nich wiązać stron i co też uzasadnia przyjęcie, że umowa ta w całości jest nieważna, podczas gdy umowa ta wskazuje, iż kwota kredytu została określona bezpośrednio do CHF, zaś powodowie dokonywali spłaty rat kredytu i odsetek w równych ratach miesięcznych w wysokościach określonych bezpośrednio w CHF zgodnie ze stanowiącym integralną część umowy kredytu harmonogramem, po przeliczeniu każdej z nich na PLN w oparciu o zasady określone w umowie i w załączniku nr 7, co też uzasadnia związanie stron umowy kredytu, bez klauzul denominacyjnych, w ramach którego

powodowie będą mogli spłacać wymagalne zadłużenie bezpośrednio w CHF; art. 358 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 65 § 2 k.c., oraz art. 41 prawa wekslowego przez ich niezastosowanie, podczas gdy Sąd drugiej instancji po stwierdzeniu abuzowości klauzul denominacyjnych powinien był, w ramach wykładni oświadczeń woli zawartych w umowie kredytu, odwołać się do obowiązujących wzorców ustawowych, nakazujących przyjęcie możliwości spłacania przez powodów wymagalnego zadłużenia w PLN na podstawie dyspozytywnej normy wyrażonej w art. 358 § 2 i art. 41 prawa wekslowego tj. w oparciu o średni kurs CHF ustalony przez NBP; art. 189 k.p.c. przez przyjęcie, że powodowie mają interes prawny w wytoczeniu powództwa o unieważnienie umowy, podczas gdy orzeczenie w tym przedmiocie uzasadnia wzajemne rozliczenia stron w drodze roszczeń o zapłatę wynikających z unieważnionej umowy kredytu, a zatem definitywnie nie zakończy sporu lub prewencyjnie nie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Naruszenie przez sąd drugiej instancji art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. może wyjątkowo stanowić usprawiedliwioną podstawę kasacyjną wtedy, gdy skutek uchybienia wymaganiom stawianym uzasadnieniu, zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli kasacyjnej. Zatem nie każde uchybienie w zakresie konstrukcji uzasadnienia sądu drugiej instancji może stanowić podstawę dla skutecznego podniesienia zarzutu kasacyjnego, lecz tylko takie, które uniemożliwia Sądowi Najwyższemu przeprowadzenie kontroli prawidłowości orzeczenia. (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2005 r., IV CK 122/05 nie publ., z dnia 28 listopada 2007 r., V CSK 288/07, nie publ., z dnia 21 lutego 2008 r., III CSK 264/07, OSNC - ZD 2008 Nr D, poz. 118, postanowienie z dnia 23 lipca 2015 r., I CSK 654/14, nie publ.). Zgodnie bowiem z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. skarżący zarzucając naruszenie przepisów prawa procesowego, powinien wykazać, że uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy.

Sporządzone przez Sąd drugiej instancji uzasadnienie zaskarżonego wyroku przy skorzystaniu z uprawnienia z art. 387 § 2¹ k.p.c. - wbrew stanowisku pozwanego Banku - zawiera elementy wymagane przepisami art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i poddaje się kontroli kasacyjnej.

Z uwagi na przyjętą koncepcję rozstrzygnięcia i oparcie upadku całej umowy na abuzywności klauzuli denominacyjnej bezprzedmiotowym stała się ocena zarzutu naruszenia prawa procesowego przez oddalenie wniosku dowodowego zgłoszonego na etapie postępowania odwoławczego, niezależnie od tego, że wykorzystanie jako dowodu z opinii biegłego sądowego sporządzonej w innej sprawie, możliwe byłoby - przez wzgląd na zasadę bezpośredniości - przede wszystkim w razie wyrażenia zgody na jego przeprowadzenie przez drugą stronę procesu, a w tej sprawie takiej zgody brak.

2. Przyjmuje się, że interes prawny jest kwestionowany w tych sytuacjach, w których występuje równocześnie, obok, także inna forma ochrony praw powoda, tj. gdy stan niepewności prawnej może być usunięty w drodze dalej idącego powództwa o świadczenie, bądź podjęcia obrony w toku już wytoczonej przez pozwanego w procesie o ustalenie odrębnej sprawy o świadczenie. W konsekwencji możliwość wytoczenia powództwa o świadczenie wyklucza po stronie powoda istnienie interesu prawnego (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 1965 r., II CR 266/64, OSPiKA 1966, nr 6-8, poz. 166, z dnia 18 grudnia 1968 r., I PR 290/68, BSN z 1969 r., nr 6, z dnia 29 lutego 1972 r., I CR 388/71, nie publ., z dnia 4 marca 2011 r., I CSK 351/10 nie publ. oraz z dnia 5 września 2012 r., IV CSK 589/11 nie publ.).

Funkcją powództwa wytoczonego w trybie art. 189 k.p.c. jest usunięcie - poprzez orzeczenie sądu - niepewności stanu prawnego zachodzącej w stosunkach pomiędzy powodem a pozwanym. Interes prawny oznacza więc istniejącą po stronie powoda potrzebę wprowadzenia jasności i pewności w sferze jego sytuacji prawnej, wyznaczonej konkretnym stosunkiem prawnym, zagrożonej, a niekiedy nawet naruszonej już przez pozwanego. Powództwo oparte na art. 189 k.p.c. służy udzieleniu ochrony prawnej w procesie, przez ustalenie istnienia lub nieistnienia prawa lub stosunku prawnego, osobie, która ma interes prawny w jej uzyskaniu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 2016 r., IV CSK 435/15, nie publ.).

Ocena w zakresie istnienia bądź nieistnienia interesu prawnego, jako przesłanki powództwa przewidzianego w art. 189 k.p.c., nie może być jednak dokonywana w sposób schematyczny, lecz zawsze z uwzględnieniem konkretnych

okoliczności sprawy (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2011 r., III CSK 127/10 nie publ. i z dnia 10 czerwca 2011 r., II CSK 568/10, BSN 2011/9, s. 11). Okoliczności uzasadniające interes prawny w wytoczeniu powództwa o ustalenia muszą istnieć w chwili zamknięcia rozprawy przed sądem drugiej instancji (art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.).

Z drugiej jednak strony należy pamiętać, że interes prawny jest zachowany, gdy ze spornego stosunku wynikają jeszcze dalsze skutki, których dochodzenie powództwem o świadczenie nie jest możliwe bądź nie jest jeszcze aktualne.

W konsekwencji nie było podstaw do podzielenia zarzutu kasacyjnego naruszenia art. 189 k.p.c., skoro uwzględnienie powództwa wywiera przede wszystkim skutki w odniesieniu do obowiązywania umowy na przyszłość, a zatem ma szerszy zakres aniżeli tylko związany z koniecznością dokonania rozliczeń dotychczasowych świadczeń pieniężnych.

3. Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione z nim indywidualnie nie wiążą go, jeśli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane jednoznacznie.

Przepis ten został wprowadzony do kodeksu cywilnego ustawą z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny, i stanowił wynik implementacji do polskiego porządku prawnego dyrektywy 93/13. Zważywszy na konstytucyjną hierarchę źródeł prawa, przepisy tej dyrektywy mają, w zakresie, który regulują, charakter nadrzędny w stosunku przepisów prawa krajowego. Tak samo pierwszeństwo ma wykładnia przepisów tej dyrektywy dokonywana w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (wcześniej Europejski Trybunał Sprawiedliwości).

Postanowienie umowne jest sprzeczne z dobrymi obyczajami, jeżeli kontrahent konsumenta, traktujący go w sposób sprawiedliwy, słuszny i uwzględniający jego prawnie uzasadnione roszczenia, nie mógłby racjonalnie

spodziewać się, iż konsument ten przyjąłby takie postanowienie w drodze negocjacji indywidualnych. Natomiast w celu ustalenia, czy klauzula rażąco narusza interesy konsumenta, należy wziąć przede wszystkim pod uwagę, czy pogarsza ona jego położenie prawne w stosunku do tego, które, w braku odmiennej umowy, wynikałoby z przepisów prawa, w tym dyspozytywnych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2). Rażąco naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję, na niekorzyść konsumenta praw i obowiązków wynikających z umowy, skutkujące niekorzystnym ukształtowaniem jego sytuacji ekonomicznej oraz jego nierzetelne traktowanie (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2006 r., I CK 297/05, nie publ., z dnia 15 stycznia 2016 r., I CSK 125/15, OSNC - ZD 2017, nr 1, poz. 9; z dnia 27 listopada 2015 r., I CSK 945/14, nie publ., z dnia 30 września 2015 r., I CSK 800/14, nie publ., z dnia 29 sierpnia 2013 r. I CSK 660/12, nie publ.). W świetle dyrektywy 93/13, pojęcie znaczącej nierównowagi na niekorzyść konsumenta należy ocenić, przeprowadzając analizę przepisów krajowych mających zastosowania w przypadku braku porozumienia stron, aby ocenić, czy i, w odpowiednim przypadku, w jakim zakresie postanowienia umowne stawiają konsumenta w sytuacji gorszej niż ta przewidziana w obowiązujących przepisach krajowych; aby ustalić, czy ta równowaga powstaje „w sprzeczności z wymogami dobrej wiary”, należy sprawdzić, czy przedsiębiorca traktujący konsumenta w sposób sprawiedliwy i słuszny mógłby racjonalnie spodziewać się, iż konsument ten przyjąłby dany warunek w drodze negocjacji indywidualnych (zob. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 14 marca 2013 r., C - 415/11, Mohammed Aziz v. Caixa d'Estalvis de Catalunya Tarragona i Monresa).

W związku z rozbieżnościami w judykaturze, Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, wyjaśnił że oceny, czy postanowienie umowne jest niedozwolone dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy (zob. też uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56). Wynika to zresztą z art. 385² k.c., który wprost stanowi, iż oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc

pod uwagę jej treść (por. też wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 20 września 2017 r., C - 186/16, Ruxandra Paula Andriciuc i in. v. Banca Romaneasca SA oraz powołane w uzasadnieniu judykaty).

Sporna umowa kredytu została zawarta przed zmianą ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe, dokonaną ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. (Dz. U. Nr 165, poz. 984), którą wprowadzono uregulowania, iż umowa o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, powinna zawierać szczegółowe zasady określenia sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo - odsetkowych oraz zasady przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu (art. 69 ust. 2 pkt 4a pr. bank.) oraz, że w przypadku takich umów kredytu, kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kapitałowo-odsetkowych bezpośrednio w tej walucie (art. 69 ust. 3 pr. bank.).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego w odniesieniu do kredytów zawieranych przed tą nowelizacją prawa bankowego zostało już wyjaśnione, że dopuszczalne jest zaciągnięcie zobowiązania kredytowego w walucie obcej z równoczesnym zastrzeżeniem, że wypłata i spłata kredytu będzie dokonywana w walucie krajowej, z tym że tego rodzaju zastrzeżenie dotyczy wyłącznie sposobu wykonania zobowiązania, a zatem nie powoduje zmiany waluty wierzytelności (por. wyrok z dnia 25 marca 2011 r., IV CSK 377/10, nie publ. oraz z dnia 29 kwietnia 2015 r., V CSK 445/14, nie publ.) Umowa kredytu denominowanego/indeksowanego, przewidująca spread walutowy, mieści się więc w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowi jej możliwy wariant (art. 353¹ k.c. w zw. z art. 69 pr. bank.) (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, Glosa 2020, Nr 4, s. 67). Jednak mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, który pozostawia bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta, a klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na pełną swobodę decyzyjną przedsiębiorcy w kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, dotyczącej kosztów kredytu, jest klauzulą niedozwoloną w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. (por. wyroki z dnia 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, nie publ., z dnia 27 lutego 2017 r., II CSK 19/18, niepubl., z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18).

Z art. 3 i 5 dyrektywy 93/13, a także z pkt 1 lit. j i l oraz pkt 2 lit. b i d załącznika do tej dyrektywy wynika, że „do celów przestrzegania wymogu przejrzystości zasadnicze znaczenie ma kwestia, czy umowa wskazuje w sposób przejrzysty powody i specyfikę mechanizmu przeliczania waluty obcej, a także związek między tym mechanizmem a mechanizmem przewidzianym w innych warunkach dotyczących uruchomienia kredytu, tak aby konsument mógł przewidzieć, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tego faktu konsekwencje ekonomiczne”. Zwrot „w innych warunkach” oznacza, że w momencie zawarcia umowy, konsument powinien móc przewidzieć to, co będzie w momencie spłaty poszczególnych rat miesięcznych. Ocena świadomości konsumenta przy zawieraniu umowy jest możliwa jedynie w ramach kontroli incydentalnej, a wszelkie wątpliwości co do spełnienia przez bank wymogu przejrzystości powinny być interpretowane na korzyść konsumenta. Do celów przestrzegania przez przedsiębiorcę w stosunku do konsumenta wymagania przejrzystości zasadnicze znaczenie ma to, czy umowa wskazuje w sposób jednoznaczny powody i specyfikę mechanizmu przeliczania waluty, tak by konsument mógł przewidzieć, na podstawie transparentnych i zrozumiałych kryteriów, wynikające dla niego z tego faktu konsekwencje ekonomiczne (zob. uzasadnienie wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 30 kwietnia 2014 r., C - 26/13, sprawa Árpád Kásler, Hajnalka Káslerné Rábai przeciwko OTP Jelzálogbank Zrt).

Zgodnie z art. 385¹ § 2 k.c. niedozwolone postanowienie umowne nie wiąże konsumenta, co uzasadnia jego bezskuteczność od samego początku, którą sąd uwzględnia z urzędu (por. wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 26 października 2006 r. w sprawie E. M. Mostaza Claro przeciwko Centro Movil Millenium, C - 243/08 i z dnia 1 października 2015 r. w sprawie M. Bucura przeciwko S.C. Bancpost SA, C - 348/14; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2007 r., III CZP 62/07, OSNC 2008, nr 7-8, poz. 87, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 maja 2014 r., III CSK 204/13, nie publ.).

Abuzywność niektórych postanowień umownych zawieranych z udziałem konsumentów, nie oznacza, że cała umowa jest nieważna; strony są związane umową w pozostałym zakresie (art. 385¹ § 2 k.c.), przy czym, co wynika z art. 6

ust. 1 *in fine* dyrektywy 93/13 - o ile jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków. Sądy krajowe są zobowiązane są wyłącznie do zaniechania stosowania nieuczciwego warunku umownego, aby nie wywierał on obligatoryjnych skutków wobec konsumenta, z tym że nie są uprawnione do zmiany jego treści, bowiem umowa powinna w zasadzie nadal obowiązywać, bez jakiegokolwiek zmiany innej niż wynikająca z uchylecia nieuczciwych warunków, o ile jest to prawnie możliwe zgodnie z zasadami prawa wewnętrznego (zob. motyw 64-65 wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 14 czerwca 2012 r., C - 618/10, Banco Espanol de Credit SA v. Joaquin Calderon Camino, a także wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 30 maja 2013 r., C - 488/11, Asbeek Brusse, de Man Garabito v. Johani BV, postanowienie z dnia 22 lutego 2018 r., C - 126/17, ERSTE Bank Hungary), co sąd krajowy powinien ocenić z urzędu, zgodnie z obiektywnym podejściem na podstawie tych przepisów (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 29 kwietnia 2021 r., C - 19/20, I.W., R.W., v Bank BPH S.A.).

Wskazane jest stosowanie interpretacji, która pozwala utrzymać w mocy umowę kredytu, zwłaszcza gdy kredytodawca spełnił świadczenie, które zostało zrealizowane przez kredytobiorców zgodnie z celem tej umowy. Stwierdzenie nieuczciwego charakteru postanowienia umownego oznacza, że w pozostała część umowy nadal będzie obowiązywała strony, rzecz jasna, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków. Sądowe stwierdzenie nieuczciwego charakteru postanowienia umownego powoduje przywrócenie sytuacji prawnej i faktycznej konsumenta, w jakiej znajdowałby się on w braku tego postanowienia umownego, przy czym uznanie postanowienia umowy kredytu bankowego przewidującego zmienną stopę procentową kredytu za abuzywne nie jest równoznaczne z przyjęciem stałej stopy oprocentowania tego kredytu (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 2015 r., II CSK 768/14, OSNC 2015, nr 11, poz. 132).

W aktualnym orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej rozróżnia się abuzywność postanowień dotyczących kryteriów przeliczania waluty krajowej na walutę indeksacji/denominacji (klauzule kursowe), od innych klauzul, których zastrzeżenie w umowie jest także równoznaczne z obciążeniem

konsumenta ryzykiem walutowym, tj. negatywnymi następstwami deprecjacji waluty krajowej (tzw. klauzule ryzyka walutowego) (por. wyroki z dnia 20 września 2017 r., C - 186/16, Ruxandra Paula Andriciuc i in. v. Banca Romaneascu SA, z dnia 22 lutego 2018 r., C - 119/17, z dnia 20 września 2018 r., C - 51/17, OTP Bank Nyrt. i in. v. Terez Ilyez i in.).

Przed wydawaniem zaskarżonego wyroku w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej prezentowane było też stanowisko, że w odniesieniu do postanowienia stanowiącego elementu tzw. spreadu walutowego, art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, nie stoi na przeszkodzie, aby sąd krajowy zastąpił niedozwolone postanowienie umowne przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym (por. wyrok 30 kwietnia 2014 r., nr C - 26/13 C - 26/13, Árpád Kásler, Hajnalka Káslerné Rábai przeciwko OTP Jelzálogbank Zrt, a także wyrok z dnia 21 stycznia 2015 r., C - 482/13, Unicaja Banco SA v. Jose Hidalgo Rueda i in.). Orzecznictwie Sądu Najwyższego poszło jeszcze dalej i dopuszczało możliwość stosownego wypełnienia luki w umowie także w innych sytuacjach, zagrażających interesom konsumenta, również wtedy, gdy nie ma możliwości odwołania się do odpowiedniego przepisu dyspozytywnego (zob. wyrok z dnia 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16, OSNC 2018 r., nr 7-8, poz. 79), a przy indeksacji prowadzącej do zmiany wysokości świadczenia zobowiązanego stanowi w istocie wariant waloryzacji sądowej, mają zatem zastosowania do niej przesłanki określone w art. 358¹ § 3 k.c. nakazujące rozważnie interesów stron i zasad współżycia społecznego w określaniu zmiany wysokości umownego świadczenia (por. uzasadnienie wyroku z dnia 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16, nie publ.). Odwoływano się też do art. 358 § 2 k.c. w wersji znowelizowanej ustawą z dnia 23 października 2008 r. (Dz. U. Nr 228, poz. 1506), który stanowi, że wartość waluty obcej określa się według kursu średniego ogłaszanego przez NBP, podkreślając, że może on stanowić wskazówkę pomocną w rozwiązaniu kwestii spreadu walutowego (zob. też uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16, nie publ.), a także do analogii z art. 41 prawa wekslowego (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego dnia 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16). Ponadto przyjmowano, że postanowienie umowy kredytu zawierające uprawnienie banku do przeliczenia sumy wykorzystanego przez

kredytobiorcę kredytu do waluty obcej (tzw. klauzula spreadu walutowego) nie dotyczy świadczeń głównych stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c. (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016 nr 11, poz. 134 i z dnia 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16, nie publ., z dnia 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16, a także z dnia 29 października 2019 r., IV CSK 309/18, nie publ.). W tej ostatniej kwestii w powołanym już wyroku z dnia 30 kwietnia 2014 r., C - 26/13, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej uchylił się od oceny, czy będące częścią klauzuli indeksacyjnej postanowienie przewidujące spłatę raty w walucie krajowej, których wysokość była obliczana na podstawie kursu sprzedaży CHF stosownego przez kredytujący bank, określa główny przedmiot umowy, pozostawiając tę ocenę sądom krajowym (podobne zresztą stanowisko zajął w wyroku z dnia 26 lutego 2015 r., C - 143/13, Bogdan Matei, Ioana Ofelia Matei v. Volksbank Romania SA), jakkolwiek w późniejszym orzecznictwie Trybunał precyzował swoje stanowisko w tej materii, w ten sposób że za postanowienia umowne mieszczące się w pojęciu „główny przedmiot umowy” w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13, należy uważać te postanowienia, które określają podstawowe świadczenie w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę (por. wyroki z dnia 26 lutego 2015 r., C - 143/13, z dnia 20 września 2017 r., C - 186/16, Ruxandra Paula Andriciuc i in. v. Banca Romaneascu SA) i do tego typu postanowień w konkretnych sprawach zaliczał postanowienia zawierające klauzule ryzyka walutowego, które wiążą się z obciążeniem konsumenta ryzykiem zmiany kursu waluty, co ma przełożenie na zwiększenie kosztu kredytu (zob. wyroki z dnia 14 marca 2019 r., C - 118/17, Zsuzsanna Dunai v. ERSTE Bank Hungary Zrt. oraz z dnia 3 października 2019 r., C - 260/18, Justyna Dziubak, Kamil Dziubak v. Raiffeisen Bank International AG).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego w odniesieniu do powyższej kwestii sytuacja uległa zasadniczej zmianie po wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 3 października 2019 r., C- 260/18, w którym orzeczono, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, należy interpretować w ten sposób, że: - stoi on na przeszkodzie wypełnieniu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, które się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidującym, że skutki wyrażone

w treści czynności prawnej są uzupełniane w szczególności przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów (w tym kontekście Trybunał nawiązał do wskazanych przez krajowy sąd pytający przepisów jak art. 56, czy art. 354 k.c.), które nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, jeżeli strony umowy wyrażą na to zgodę, a zatem możliwość zastąpienia abuzywnych postanowień umownych, która stanowi wyjątek od ogólnej zasady, zgodnie z którą dana umowa pozostaje wiążąca dla stron tylko wtedy, gdy może ona nadal obowiązywać bez zawartych w niej nieuczciwych warunków, jest ograniczona do przepisów prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym lub mających zastosowanie, jeżeli strony wyraża na to zgodę i opiera się w szczególności na tym, że takie przepisy nie zawierają nieuczciwych warunków; - nie stoi on na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy, po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty, przyjął zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy; - stoi on na przeszkodzie utrzymywaniu w umowie nieuczciwych warunków, jeżeli ich usunięcie prowadziłoby do unieważnienia tej umowy, a sąd stoi na stanowisku, że takie unieważnienie wywołałoby niekorzystne skutki dla konsumenta, gdyby ten ostatni nie wyraził zgody na takie utrzymanie w mocy.

Możliwość zastąpienia niedozwolonego postanowienia umownego, w tym typowych klauzul kursowych (odsyłających do tabel bankowych) wchodzi w rachubę tylko, gdy, po pierwsze, po wyłączeniu klauzuli abuzywnej umowa nie może obowiązywać, o czym decyduje obiektywne podejście w świetle prawa krajowego, przy czym wola stron umowy nie ma znaczenia; po drugie, całkowity upadek umowy naraża konsumenta na szczególnie niekorzystne konsekwencje, w świetle okoliczności istniejących lub możliwych do przewidzenia w chwili zaistnienia sporu, z uwzględnieniem rzeczywistych i bieżących interesów konsumenta oraz zastrzeżeniem, że do celów tej oceny decydująca jest wola w tym przedmiocie konsumenta; i po trzecie, istnieje przepis dyspozytywny albo przepis mający zastosowanie, gdy strony danej umowy wyrażą na to zgodę, który mógłby

zastąpić wyłącznie niedozwolone postanowienie umowne, umożliwiając utrzymanie umowy z korzyścią dla konsumenta. W efekcie jeżeli powyższe przesłanki są spełnione klauzula abuzywna zostaje zastąpiona i umowa zostaje utrzymana w mocy. Natomiast, gdy przesłanki zastąpienia nie są spełnione, umowa jest w całości nieskuteczna, chyba że konsument wyrazi zgodę na niedozwolone postanowienie, przywracając mu jednostronnie skuteczność (zob. też wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 26 marca 2017 r., C - 70/17, C-179/17, Abanca Corporation Bancaria SA, v. Albertowi Garcii Santosowi i Bankia SA, v. Alfonsowi Antoniowi Lau Mendozie i in., z dnia 3 października 2019 r., C - 260/18 Justyna Dziubak, Kamil Dziubak v. Raiffeisen Bank International AG oraz z dnia 18 listopada 2021 r., C - 212/20).

W powołanym już wyroku z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, Sąd Najwyższy, odwołując się też w uzasadnieniu do wcześniejszych wybranych judykatów Sądu Najwyższego uznał, że zastrzeżone w umowie kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej klauzule kształtujące mechanizm indeksacji (stanowiące część mechanizmu indeksacyjnego, określającego sposób oznaczenia kursu miarodajnego dla przeliczenia walutowego) identyfikują główne świadczenie kredytobiorcy. Za upadkiem umowy przemawia także i to, że po wyeliminowaniu klauzul kursowych w kredycie denominowanym/indeksowanym do waluty obcej, nie wiadomo, w jakiej wysokości mają być spłacane raty, skoro były one wyrażone w walucie obcej, co czyni umowę niewykonalną (por. też analizę zawartą w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 30 września 2020 r., I CSK 556/18, niepubl., w odniesieniu do oceny postanowienia obejmującego klauzulę ryzyka walutowego jako mieszczącego się w pojęciu „głównego przedmiotu umowy” w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13).

W świetle przywołanego orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz najnowszego orzecznictwa Sądu Najwyższego należy stwierdzić, że zarzuty kasacyjne kontestujące stanowisko Sądu drugiej instancji, że postanowienia zawartej przez strony umowy o kredyt dotyczące klauzuli denominacyjnej, w tym zasad naliczania tzw. spreadu walutowego są wadliwe z punktu widzenia powołanych przepisów dyrektywy 93/13, nie zasługują na uwzględnienie.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., a o kosztach postępowania kasacyjnego na podstawie art. 98 § 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c. Na zasądzone koszty składa się wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według minimalnej stawki taryfowej - § 2 pkt 7, § 10 ust. 4 pkt 2 i § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jedn. tekst: Dz. U. z 2018, poz. 265).

[as]

jw